רבא סבר לה כרבי יונתן ומתרץ לקראי כרבי יונתן (א) דתני' [1]אם בעליו עמו לא ישלם משמע דאיתיה בתרוייהו ומשמע נמי דכי איתיה בחדא וליתיה בחדא פטור וכתיב בעליו אין עמו שלם ישלם משמע דליתיה בתרוייהו ומשמע נמי דכי איתיה בחדא וליתיה בחדא חייב לומר לך היה עמו בשעת שאלה אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאלה איפוך אנא מסתברא שאלה עדיפא משום דקא מייתי לה לרשותיה אדרבה שבורה ומתה עדיפא שכן חייב באונסי' אי לא שאלה שבורה ומתה מאי עביד ואי לאו שבורה ומתה שאלה מאי עביד אפילו הכי שאלה עדיפא [א]שכן חייב במזונותיה רב אשי אמר קרא [2]וכי ישאל איש מעם רעהו ולא רעהו עמו שלם ישלם הא רעהו עמו פטור אי הכי בעליו אין עמו ואם בעליו עמו למה לי אי לאו הנך הוה אמינא האי אורחיה דקרא הוא [ב]בעי רמי בר חמא שאלה לרבעה מהו כדשיילי אינשי בעינן ולהכי לא שיילי אינשי או דלמא טעמא מאי משום הנאה והאי נמי הא אית ליה הנאה [ג]שאלה ליראות בה מהו ממונא בעינן והאיכא או דלמא ממונא דאית ליה הנאה מיניה בעינן וליכא [ד]שאלה לעשות בה פחות מפרוטה מהו ממונא בעינן ואיכא או דלמא כל פחות מפרוטה לא כלום היא [ה]שאל שתי פרות לעשות בהן פרוטה מהו מי אמרינן זיל בתר שואל ומשאיל ואיכא או דלמא זיל בתר פרות וכל חדא וחדא ליכא ממונא [ו]שאל משותפין ונשאל לו אחד מהן מהו כולו בעליו בעינן והא ליכא או דלמא מההוא פלגא דידיה מיהא מיפטר [ז]שותפין ששאלו ונשאל לאחד מהן מהו כולו שואל בעינן וליכא או דלמא בההיא פלגא דשיילי מיהת מיפטר [ח]שאל מהאשה ונשאל בעלה (ב) [ט]אשה ששאלה ונשאל לבעל מהו [ה]קנין פירות כקנין גוף דמי או [י]לא אמר ליה רבינא לרב אשי [כ]האומר לשלוחו צא והשאל לי עם פרתי מהו בעליו ממש בעינא [ל]וליכא או דלמא [מ]שלוחו של אדם כמותו ואיכא א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי בעל פלוגתא דר' יוחנן ור"ל שליח פלוגתא דר' יונתן ור' יאשיה בעל פלוגתא דר' יוחנן ור"ל דאיתמר [נ]המוכר שדהו לחבירו לפירות ר' יוחנן אומר מביא וקורא ריש לקיש אומר [ס]מביא ואינו קורא ר' יוחנן אומר מביא וקורא קנין פירות כקנין הגוף דמי וריש לקיש אומר מביא ואינו קורא קנין פירות [ע]לאו כקנין הגוף דמי שליח פלוגתא דר' יונתן ור' יאשיה דתניא [ד][פ]האומר לאפוטרופוס כל נדרים שתהא אשתי נודרת מכאן עד שאבא ממקום פלוני הפר לה והפיר לה יכול יהו מופרין ת"ל [3]אישה יקימנו ואישה יפרנו דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר מצינו בכל מקום ששלוחו של אדם כמותו א"ל רב עיליש לרבא האומר לעבדו צא והשאל עם פרתי מהו תיבעי למ"ד [צ]שלוחו של אדם כמותו תיבעי למאן דאמר שלוחו של אדם אינו כמותו תיבעי למ"ד שלוחו של אדם כמותו הני מילי שליח דבר מצוה הוא אבל עבד דלאו בר מצוה לא או דלמא אפי' למ"ד אין שלוחו של אדם כמותו ה"מ שליח אבל עבד [ק]יד עבד כיד רבו דמיא אמר ליה [ר]מסתברא יד עבד כיד רבו דמיא בעי רמי בר חמא בעל בנכסי אשתו

שואל

רבא סבר לה כר' יונתן. דאמר אחד אחד משמע ומתרץ דרשא דקראי כרבי יונתן למידרש כי הני מתני' דלעיל: **דתניא ותניא אידך** לא גרסינן אלא קראי קא נקיט. והא דמפיך בהא דרבא וקא נקיט קראי איפכא לאו דוקא. ונראה בעיני שטעו בגירסא להגיה בספרים דסברי דהא מתני' קמייתא כרבי יאשיה וההיא מתרץ אביי ובתרייתא כר' יונתן וההיא תירץ רבא ולא היא דכל כמה דנקטיה להו לקראי בין כסדר בין הפוך בין לר' יאשיה בין לר' יונתן חדא דרשא היא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ותרוייהו מתני' מתרץ אביי כר' יאשיה ורבא כר' יונתן: **איפוך אנא.** לומר שבשעת שבירה פוטרתו ולא בשעת שאילה: **שכן חייב באונסיה.** על אותה שעה מתחייב הוא: **שכן חייב במזונותיה.** ע"י: **רב אשי אמר.** מקרא גופיה משמע דאשעת שאלה קפיד דמעם רעהו משמע לא רעהו עמו נשאל לו ועלה מסיק קרא שלם ישלם אלמא אשעת שאלה קפידא קאי: **אי לאו הנך.** דהדור ופריש מילתא טפי לא הוה מצינו למילף מעם רעהו ולא רעהו עמו דאיכא למימר אורחיה דקרא למישתעי הכי ול"ש בבעלים ול"ש בלא בעלים חייב והשתא דגלי סיפא דבבעלים פטור ואחד מינייהו קאי פטור ולא על חבירתה ילפינן מיניה גילוי מילתא דאשעת שאלה קפיד: **שאלה לרבעה.** הוא עצמו: **מהו.** מחייב באונסיה או לא: **ליראות.** שיהא נראה עשיר חשוב ולא ימשכו בעלי בתים ידיהן ממנו להקיפו באמנה ובאשראי: **הנאה מיניה.** שנהנה בבהמה עצמה: **שאל ב' פרות וכו'.** את"ל פחות מפרוטה לאו כלום הכא מאי: **מן השותפין.** פרה שהיא של שניהן: **שותפין ששאלו.** לחרוש בה קרקע של שותפות: **ונשאל.** הבעלים: **לאחד מהן.** למלאכתו שאינה של שותפות: **כולו שואל בעינן.** שיהא הבעל נשאל לכל שואל פרתו: **שאל מן האשה.** פרה של נכסי מלוג: **ונשאל לו בעלה.** למלאכתו: **אשה ששאלה.** לחרוש קרקע מלוג ונשאלו הבעלים לבעל למלאכת עצמו: **קנין פירות.** שהבעל אוכל פירות מלוג כקנין הגוף דמי והוה ליה בעלים שואל ונשאל כאילו קרקע ופרה שלו: **השאל לי.** בשבילי: **המוכר שדהו לפירות.** שיאכל לוקח פירותיה ב' ג' שנים ואחר זמן תחזור לבעלים מביא בכורים וקורא ארמי אובד אבי וכל הפרשה (דברים כו) וקורא אני בו הנה הבאתי [את] ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי דקנין פירות כקנין הגוף: **לאפוטרופוס.** היה הולך למדינת הים ומינה אפוטרופא על נכסיו לזון אשתו ובניו: **עבד דלאו בר מצוה לא.** ושליחות נפקא לן (לעיל דף עא:) מאתם גם אתם (ו) לרבות שלוחכם דבעינן דומיא דמשלח שיהיו דיניו נוהגים בו וזה אין דין שואל (ג) נוהג בו וגם משאיל שאין לו כלום בלא רבו:

שואל

ממונא דמיתהני מיניה. פירוש שמשתמש בו: **ממונא בעינן והאיכא.** פי' דממונא בעינן שישאיל לו והאיכא ואית ליה נמי הנאה מיניה: **ונשאל לו אחד מהן.** תימה מאי קמיבעיא ליה דכיון דאם נשאלו לו כל הבעלים פטור מהכל השתא יפטר מחציו כדאמרי' במרובה (ב"ק דף עא:) חמשה בקר אפי' חמשה חצאי בקר וי"ל דהתם סברא הוא שישלם לפי מה שגנב אבל שאלה בבעלים אין סברא לפטור והוי כקדוש ואין לך בו אלא חדושו: **שאל מן האשה.** תימה דמה כח יש לאשה להשאיל בנכסי מלוג שהפירות לבעל ולבעל יש לו כח להשאיל בלא רשותה והיא אינה יכולה להשאיל כלל (ד) ואמאי נקט שאל מהאשה ויש לומר דאין הבעל יכול להשאיל או למכור פירות נכסי מלוג בלא רשותה כדאמר רבא בהאשה שנפלו (כתובות דף פ:) משום רווחא דביתא אי נמי ה"ק שאל מן האיש נכסי מלוג שהן של אשה מהו:

בעל פלוגתיה דר' יוחנן וריש לקיש. לא בעי למימר פלוגתא דתנאי היא דאיפליגו גבי המוכר עבדו ע"מ שישמשנו עד ל' יום אי לשון הוי כדין יום או יומים או שני (ו)דאיכא מ"ד (ב"ק דף צ.) דפליגי דמר דריש תחתיו ומר דריש כספו אי נמי אפי' למ"ד התם כקנין הגוף דמי היינו משום שמשייר המוכר לעצמו פירות בענין יפה אבל בעלמא לא: **שליח פלוגתא דר' יונתן ור' יאשיה דתניא כו'.** וא"ת היכי מדמה שאילה בבעלים לנדרים דהא שום דרשא איכא לרבי יאשיה דלא הוי שליח כמותו דבעלמא לא פליגי וי"ל דטעמא דרבי יאשיה התם משום דכתיב תרי זימני אישה יקימנו ואישה יפרנו למעוטי שלוחו וה"נ כתיב בעליו תרי זימני אי נמי משום דלשון בעליו ואישות משמע ליה הוא דוקא ולא שלוחו:

אמר

מסורת הש"ס

א) [שבת קלה: וש"נ],
ב) [ברכות לד: וש"נ],
ג) גיטין מג: ב"ב קלו:,
ד) נדרים עב: נזיר יב:,
ה) [לקמן לט.], ו) [במדבר יח], ז) גי' רש"א דאיכא למימר דפליגי.

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומתרץ לקראי כר' יונתן אם כצ"ל ותיבת דתניא נמחק: (ב) שם ונשאל בעלה עמה אשה: (ג) רש"י ד"ה עבד וכו' אין דין שואל וגם משאיל נוהגים בו שאין לו: (ד) תוס' ד"ה שאל וכו' ואמאי נקט. נ"ב פי' ואפי' את"ל דיש כח לאשה כמו לבעל אמאי נקט שאל מן האשה ולא נקט שאל מן הבעל:

* * *

מוסף רש"י

המוכר שדהו לחבירו לפירות. שיאכל הלוקח פירות עד עשר שנים ותחזור הקרקע לבעלים, וכזמן שאין היובל נוהג קאמר, דהיינו משגלו שבט ראובן ושבט גד, שגלו תחילה מעבר הירדן ע"י סנחריב עד חרבות ירושלים, דאי כזמן שיובל נוהג פסק מכירה לפירות היא שהרי סופה לחזור ביובל (גיטין מז:). מביא וקורא. מקרא בכורים, דקרינא ביה האדמה אשר נתתה לי ה' (רשב"ם ב"ב קלו:). מביא ואינו קורא. שאינו יכול לקרות האדמה אשר נתתה לי, ומיהו בהבאה חייב, דכתיב אשר תביא מארצך, שהרי שיעבד לו ויקח הקרקע לפירותיו (שם). כקנין הגוף דמי. ויכול לומר מראשית פרי האדמה אשר נתתה לי (גיטין מח.). ואישה יפרנו. ולא שליח (נדרים עב:).

עין משפט
נר מצוה

ח א מיי' פ"א מהל' שאלה ופקדון הלכה ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' שמ סעי' ד:
ט ב ג ד ה מיי' שם פ"ב הלכה ט סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שמו סעי' י:
י ו ז מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' יא:
יא ח ט י מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעי' ט [וטוש"ע אה"ע סי' פ"ה סי"א]:
יב כ ל מיי' שם הל' ה טוש"ע ח"מ סי' שמו סעיף ו:
יג מ נ מיי' פ"ד מהל' בכורים הל' ו:
יד ס מיי' פי"ג מהל' נדרים הלכה ט סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רלד סעי' לד:
טו ע מיי' פ"א מהל' שלוחין ושותפין הל' א סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קפב סעיף א:
טז פ מיי' פ"ב מהלכות שאלה ופקדון הלכה ה סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' שמו סעיף ו:

* * *

תורה אור השלם

1 אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם אִם שָׂכִיר הוּא בָּא בִּשְׂכָרוֹ: שמות כב יד
2 וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם: שמות כב יג
3 כָּל נֵדֶר וְכָל שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ: במדבר ל יד